

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII

CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU CURRICULUM

PROGRAME ȘCOLARE PENTRU CICLUL INFERIOR AL LICEULUI

SPIRITUALITATE

(curriculum diferențiat)

CLASELE A IX-A – A X-A

Filiera vocațională

Profil teologic (cultul romano-catolic de limbă română)

Aprobat prin ordinul ministrului

Nr. 5705/ 21.11.2006

NOTA DE FUNDAMENTARE

privind elaborarea programelor școlare pentru clasele a IX-a și a X-a

Programele școlare pentru clasele a IX-a și a X-a, documente reglatoare componente ale curriculumului național au fost elaborate în conformitate cu:

- asumarea de către România a *Planului detaliat de lucru asupra obiectivelor sistemelor educaționale și de formare profesională din Europa*, ratificat de Consiliul European de la Barcelona, în 2002, și a *Declarației miniștrilor europeni ai educației și formării profesionale și a Comisiei Europene cu privire la consolidarea cooperării europene în formarea profesională – „Declarația de la Copenhaga”*, convenită la Copenhaga în 2002;
- obiectivele actuale ale reformei învățământului din România vizând finalitățile, curriculumul și structura învățământului obligatoriu stabilite în conformitate cu prevederile Legii învățământului nr. 84/1995, republicată, cu modificările și completările ulterioare și ale Legii nr. 268/2003 pentru modificarea Legii învățământului nr. 84/1995;
- nevoia de adaptare a curriculumului național la schimbările din structura învățământului preuniversitar: apartenența claselor a IX-a și a X-a deopotrivă la învățământul obligatoriu și la cel liceal;
- valorificarea experienței pozitive privind proiectarea curriculumului pentru învățământul liceal pornind de la competențe ca achiziții finale al învățării, prin care se asigură trecerea de la cunoaștere la acțiune în formarea elevilor;
- rolul și statutul disciplinelor școlare, stabilite în planurile cadru de învățământ aprobate prin ordinul ministrului educației, cercetării și tineretului nr. 5723/ 23.12.2003.

Structurarea noilor planuri cadru de învățământ pentru clasele a IX-a și a X-a pe componentele **trunchi comun** și **curriculum diferențiat** determină organizarea, la nivelul programei școlare, a ofertei educaționale centrale în competențe și conținuturi ale învățării prezentate distinct, pentru fiecare dintre aceste componente.

În aceste condiții, noile programe școlare pentru clasele a IX-a – a X-a au următoarea structură:

- **Notă de fundamentare**, elaborată în scopul prezentării relației dintre programele școlare pentru clasele a IX-a și a X-a și documentele de politică educațională și curriculară pe care acestea se fundamentează;
- **Notă de prezentare**, în care se detaliază rolul disciplinei de învățământ și statutul specific al acesteia în cadrul curriculumului național, precum și contribuția disciplinei de învățământ la cele opt domenii de competențe cheie stabilite la nivel european;
- **Competențe generale**, cu un nivel accentuat de complexitate, definite pe o disciplină de învățământ sau, după caz, pe o categorie de discipline de învățământ, pentru a evidenția achizițiile finale de învățare ale elevilor la sfârșitul învățământului obligatoriu și/sau pentru a orienta pregătirea de specialitate a acestora;
- **Valori și atitudini**, finalități de natură axiologică, urmărite prin studiul disciplinei, definite pentru învățământul liceal;
- **Competențe specifice – conținuturi**, nucleul funcțional al programei școlare, definit pentru fiecare an de studiu;
- **Sugestii metodologice**, elaborate pentru a orienta proiectarea demersului didactic adecvat competențelor, valorilor și atitudinilor prevăzute în programele școlare.

NOTA DE PREZENTARE

Disciplina *Spiritualitate* se studiază în cadrul curriculumului diferențiat pentru clasele a IX-a și a X-a, ciclul inferior al liceului, filiera vocațională, profil teologic (cultul romano-catolic de limbă română), fiindu-i alocată câte 1 oră/săptămână în fiecare din cei doi ani de studiu.

Alături de studiul celorlalte discipline teologice, studierea disciplinei de învățământ *Spiritualitate* își propune să abordeze realitățile vieții de credință, dintr-o perspectivă etico-practică, vizând formarea de competențe, valori și atitudini care să contribuie atât la dezvoltarea personalității elevului, în concordanță cu valorile creștine, cât și la formarea profilului spiritual al acestuia. Astfel, studiul spiritualității creștine îi ajută pe elevi să aprecieze valorile morale, să le interiorizeze prin adeziune personală și să contribuie la punerea lor în practică, în viața de zi cu zi.

Elaborarea programei școlare pentru disciplina de învățământ *Spiritualitate* a avut în vedere exigențele impuse de reforma curriculară din învățământul preuniversitar. Stabilirea competențelor și selectarea conținuturilor au fost realizate respectând principiile relevanței, accesibilității și transducerii sistematizate a cunoștințelor.

Programa școlară de *Spiritualitate* este structurată pe următoarele componente:

- competențe generale, definite ca ansambluri structurate de cunoștințe și deprinderi care se formează pe întreaga durată a învățământului liceal;
- valori și atitudini promovate, prin învățarea disciplinei, pe întreg parcursul învățământului liceal;
- competențe specifice (derivate din competențele generale) asociate conținuturi ale învățării – prezentate distinct – pentru clasa a IX-a și pentru clasa a X-a;
- lista unităților de conținut, specificată distinct – pentru clasa a IX-a și pentru clasa a X-a;
- sugestii metodologice;
- recomandări bibliografice pentru lectura suplimentară.

COMPETENȚE GENERALE

1. Utilizarea adecvată a conceptelor specifice teologiei spirituale în diferite contexte de comunicare
2. Interpretarea unor fapte, fenomene și atitudini specifice vieții spirituale, în conformitate cu principiile teologiei spirituale
3. Integrarea valorilor și a cunoștințelor din domeniul spiritualității, în diferite contexte din viața personală și a comunității

VALORI ȘI ATITUDINI

- Cultivarea respectului față de valorile sacre
- Asumarea conștientă a îndatoririlor religioase, a responsabilităților creștine la nivel personal și comunitar
- Conștientizarea rolului învățaturii creștine în formarea personalității umane și în relațiile interumane
- Dezvoltarea interesului pentru aprofundarea cunoștințelor religioase în vederea creșterii spirituale

CLASA A IX-A

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI CONȚINUTURI

1. Utilizarea adecvată a conceptelor specifice teologiei spirituale în diferite contexte de comunicare

Competențe specifice	Conținuturi
1.1. Definirea conceptelor specifice teologiei spirituale	- Definirea disciplinei, structura și izvoarele - Scopul studierii disciplinei spiritualitate - Conceptul de sfințenie în Sfânta Scriptură
1.2. Identificarea situațiilor posibile în care sunt utilizate conceptele specifice teologiei spirituale	- Renunțarea la sine și purtarea crucii zilnice

2. Interpretarea unor fapte, fenomene și atitudini specifice vieții spirituale, în conformitate cu principiile teologiei spirituale

Competențe specifice	Conținuturi
2.1. Analizarea condițiilor pentru a deveni sfânt, asemenea lui Dumnezeu	- Vocația omului la sfințenie - Sfințenia, lucrare divino-umană
2.2. Prezentarea modalităților de angajare în viața spirituală	- Convertirea ca exigență permanentă a fiecărui creștin - Asceza în viața creștină

3. Integrarea valorilor și a cunoștințelor din domeniul spiritualității, în diferite contexte din viața personală și a comunității

Competențe specifice	Conținuturi
3.1. Analizarea valorilor pe care le dobândește omul în procesul de formare spirituală	- Demnitatea persoanei umane
3.2. Argumentarea importanței utilizării adecvate a libertății în viața de zi cu zi	- Dorița de fericire - Fericirea creștină - Liberul arbitru - Libertate și responsabilitate
3.3. Prezentarea specificului păcatului, a consecințelor lui în viața omului și a modalităților de eliberare de acesta	- Păcatul: natură, clasificare, consecințe - Moralitatea actelor umane - Pasiunile - Moralitatea pasiunilor
3.4. Aplicarea noțiunilor dobândite în formarea propriei personalități	- Cunoașterea de sine - Temperamentul - Caracterul - Conștiința morală

LISTA UNITĂȚILOR DE CONȚINUT

- **Introducere in spiritualitate**
 - Definirea disciplinei, structura și izvoarele
 - Scopul studierii disciplinei spiritualitate
- **Dumnezeu, izvor al sfințeniei**
 - Conceptul de sfințenie în Sfânta Scriptură
 - Vocația omului la sfințenie
 - Sfințenia, lucrare divino-umană
- **Elemente de antropologie creștină**
 - Demnitatea persoanei umane
 - Cunoașterea de sine
 - Temperamentul
 - Caracterul
 - Pasiunile
 - Moralitatea pasiunilor
 - Dorința de fericire
 - Fericirea creștină
 - Liberul arbitru
 - Libertate și responsabilitate
 - Conștiința morală
 - Moralitatea actelor umane
 - Păcatul: natură, clasificare, consecințe
- **Asceza creștină**
 - Convertirea ca exigența permanentă a fiecărui creștin
 - Asceza în viața creștină
 - Renunțarea la sine și purtarea crucii zilnice

CLASA A X-A

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI CONȚINUTURI

1. Utilizarea adecvată a conceptelor specifice teologiei spirituale în diferite contexte de comunicare

Competențe specifice	Conținuturi
1.1. Explicarea conceptelor specifice teologiei spirituale	- Conceptul de har divin - Virtuțile: definiție și clasificare
1.2. Evidențierea diferitelor semnificații ale conceptului de har, în funcție de contextul de comunicare	- Progresul în har și treptele vieții spirituale - Raportul dintre har și merit
1.3. Analizarea sensului sintagmei <i>iubire fraternă</i> din Sfânta Scriptură	- Iubirea fraternă în Sfânta Scriptură - Natura și ordinea iubirii fraterne - Manifestările principale ale iubirii fraterne

2. Interpretarea unor fapte, fenomene și atitudini specifice vieții spirituale, în conformitate cu principiile teologiei spirituale

Competențe specifice	Conținuturi
2.1. Argumentarea necesității practicării virtuților teologale în viața de comuniune cu Dumnezeu	- Credința: conținut, motivații, obligații, - Speranța: conținut, motivații, obligații - Iubirea: iubirea față de Dumnezeu și dragostea fraternă
2.2. Explicarea importanței practicării virtuților cardinale ca fundament al vieții comunitare	- Înțelepciunea - Dreptatea - Cumpătarea - Tăria

3. Integrarea valorilor și a cunoștințelor din domeniul spiritualității, în diferite contexte din viața personală și a comunității

Competențe specifice	Conținuturi
3.1. Analizarea rolului virtuților sociale ca factori de coeziune la nivelul unei comunități	- Sinceritatea - Politețea - Blândețea
3.2. Evidențierea specificului virtuților tipic creștine și a importanței lor pentru viața personală	- Evlavia - Frica de Dumnezeu - Umilința
3.3. Prezentarea păcatelor împotriva virtuților teologale	- Păcatele împotriva credinței - Păcatele împotriva speranței - Păcatele împotriva iubirii

LISTA UNITĂȚILOR DE CONȚINUT

- **Harul divin**
 - Conceptul de har divin
 - Progresul în har și treptele vieții spirituale
 - Raportul dintre har și merit
- **Virtuțile**
 - Definiție și clasificare
- **Virtuțile teologale**
 - Credința: conținut, motivații, obligații
 - Păcatele împotriva credinței
 - Sperața: conținut, motivații, obligații
 - Păcatele împotriva speranței
 - Iubirea: iubirea față de Dumnezeu și dragostea fraternă
 - Iubirea fraternă în Sfânta Scriptură
 - Natura și ordinea iubirii fraterne
 - Manifestările principale ale iubirii fraterne
 - Păcatele împotriva iubirii
- **Virtuțile cardinale**
 - Înțelepciunea
 - Dreptatea
 - Cumpătarea
 - Tăria
- **Virtuți sociale**
 - Sinceritatea
 - Politețea
 - Blândețea
- **Virtuți tipic creștine**
 - Evlavia
 - Frica de Dumnezeu
 - Umilința

SUGESTII METODOLOGICE

Programa școlară de *Spiritualitate* pentru clasele a IX-a și a X-a, ciclul inferior al liceului, filiera vocațională, profil teologic (cultul romano-catolic de limbă română), vizează pregătirea viitorilor slujitori ai Bisericii pentru misiunea lor pastoral-misionară și liturgică. Programa a urmărit deplasarea accentului de pe conținuturi pe competențe, asigurându-se astfel o perspectivă nouă asupra domeniului teologic și asupra demersului didactic. Competențele specifice au fost corelate cu unitățile de conținut, avându-se în vedere posibilitatea ca o competență specifică să poată fi realizată prin una sau prin mai multe unități de conținut.

Conținuturile sunt prezentate în mod sistematic, urmărind succesiunea logică a temelor de Spiritualitate. Astfel, temele propuse pentru clasa a IX-a au urmărit familiarizarea elevilor cu domeniul Spiritualității (definire, caracteristici, scop). Abordarea unor aspecte fundamentale de spiritualitate atât în clasa a IX-a, cât și în clasa a X-a au ca scop pregătirea elevului pentru aplicarea cunoștințelor de spiritualitate în viața personală și a comunității.

Prezentul curriculum a fost elaborat luându-se în considerare specificul celorlalte discipline teologice care fac parte din curriculumul diferențiat pentru clasele a IX-a – a X-a. Temele au fost selectate din perspectiva următoarelor principii:

- accentuarea caracterului practic, prin centrarea pe aspecte referitoare la aplicarea valorilor religioase în diferite contexte (viața personală, viața comunității, context liturgic);
- cultivarea interesului față de cunoașterea de sine, pentru a descoperi planul lui Dumnezeu în viața proprie;
- corelarea cunoștințelor din domeniul Spiritualității cu progresul în viața spirituală.

În organizarea și desfășurarea demersului didactic sugerăm utilizarea de strategii diverse, care să combine metodele clasice, expositive de predare – prelegerea, expunerea sistematică, argumentarea, explicația – cu cele de tip euristic, utile în analizarea și interpretarea textelor biblice sau patristice.

Evaluarea reprezintă o componentă organică a procesului de învățare. Aceasta trebuie să se realizeze ca evaluare continuă, formativă. Pentru a favoriza o evaluare obiectivă, profesorul trebuie să prezinte cu claritate competențele generale ale disciplinei, precum și competențele specifice urmărite. Alături de formele clasice de evaluare, se recomandă utilizarea unor instrumente complementare de evaluare, precum: proiectul, portofoliul, autoevaluarea, observarea sistematică a activității, a comportamentului și a atitudinii elevilor la orele de *Spiritualitate*.

RECOMANDĂRI BIBLIOGRAFICE PENTRU LECTURA SUPLIMENTARĂ

1. *** *Sfânta Scriptură*, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1982.
2. *** *Catehismul Bisericii Catolice*, Ed. ARCB, București, 1993.
3. Spidlick T., *Izvoarele Luminii*, Ed. Ars Longa, Iași, 1994.
4. Pal V., *Etica creștină*, Ed. Liceului catolic, București, 1999.
5. Carulli, M.C., Iezzi, V., *Amati per amare*, Ed. Insieme, Terlizzi, 2003.
6. Littauer, F., *Sviluppa la tua personalita*, Ed. Gribaudo, Milano, 2000.
7. *** AA. VV., *Il nuovo dizionario enciclopedico di spiritualita*, Ed. Citta Nuova, 2000.